

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Tytuł rozprawy: Kształcenie religijne jako element kultury szkoły. Studium pedagogiczne tradycji ewangelikalnej.

Słowa kluczowe: kształcenie religijne, kultura szkoły, ewangelikalizm

Dysertacja jest próbą ekspozycji kilku kategorii pedagogicznych: przede wszystkim szkoły jako miejsca socjalizacji kulturowej tworzącej swoją własną kulturę edukacyjną odwołującą się do określonej tradycji religijnej, nauki religii oraz tradycji ewangelikalnej. Tym samym dysertacja wpisuje się w pola problemowe pedagogiki religii, pedagogiki szkolnej oraz teologii tradycji wyznaniowych. Głównym celem badawczym niniejszej rozprawy jest identyfikacja wyznaczników kultury szkoły w niepublicznych placówkach szkolnych odwołujących się do tradycji ewangelikalnej i w tym kontekście całościowe określenie specyfiki kształcenia religijnego w szkołach ewangelikalnych w Polsce powstałych po 1989 roku na fali przemian społeczno- gospodarczych zachodzących w kraju.

Ewangelikalne placówki oświatowe nie przybierają formy szkół wyznaniowych, są raczej miejscem kształcenia ogólnego, uwzględniającym potrzeby rodzin polegające na uzupełnieniu wychowania jakie proponuje Kościół i dom. Szkoły ewangelikalne nie stanowią również przestrzeni zarezerwowanych tylko dla osób identyfikujących się z ewangelikalizmem, są one placówkami otwartymi na wszystkich, jednakże ze względu na specyfikę wymagają zgody na proponowane wartości i sposoby oddziaływania wchodzące w skład kultury organizacji.

Szkoły ewangelikalne, często nazywane chrześcijańskimi, zazwyczaj w mniejszym lub większym stopniu, współpracują ze sobą. Korzystają również z zasobów organizacji międzynarodowych zajmujących się edukacją chrześcijańską. Prowadzona jest również jednostkowa współpraca poszczególnych szkół z ośrodkami poza granicami kraju. Dużym osiągnięciem szkół chrześcijańskich jest ich nieprzerwane funkcjonowanie, żadna z nich nie została zamknięta, prosperują, cieszą się dobrą opinią wśród mieszkańców miejscowości, w których się znajdują. W kulturze szkół akcentowane jest dobre nauczanie i uczenie się. Pod względem edukacyjnym, szkoły osiągają bardzo dobre wyniki nauczania potwierdzone przez zewnętrzne egzaminy po klasie 8, plasują się w ósmej i dziewiątej staninie. Szczególną uwagę zwraca się na nauczanie języków obcych. Szkoły szczycą się kameralną, bezpieczną atmosferą i szeroką ofertą zajęć dodatkowych. Zarządzane są przez osoby prywatne, stowarzyszenia i fundacje.

Przedkładana dysertacja ma charakter przede wszystkim rekonstrukcyjno – interpretacyjny, nie ogranicza się jednak tylko do rozważań teoretycznych, ostatni rozdział zawiera prezentację wyników jakościowych badań empirycznych przeprowadzonych w placówkach oświatowych o proveniencji ewangelikalnej, w aspekcie kultury szkoły.

Praca składa się z pięciu rozdziałów realizujących jednocześnie pięć szczegółowych celów badawczych. Pierwszym z nich, o charakterze teoretycznym, było odtworzenie podstawowych wiadomości dotyczących kształcenia religijnego w szkole w kontekście pedagogicznych, religijnych i prawnych uwarunkowań zinstytucjonalizowanej nauki religii. Kształcenie szkolne jest warunkowane nie tylko zadeklarowanym w programach przekazem edukacyjnym, lecz również czymś, co w pedagogice zostało nazwane kulturą szkoły (rozdział pierwszy).

Drugim celem szczegółowym o charakterze teoretycznym jest rekonstrukcja dyskursu i stanu badań w zakresie kultury szkoły wraz z jej funkcjami organizacyjnymi i edukacyjnymi. Realizacja tego celu teoretycznego jest fundamentalna dla całości rozważań. Pedagogiczne badanie szkół ewangelikalnych zostało osadzone na analizie ogólnego dyskursu dotyczącego kultury szkoły (rozdział drugi).

Trzecim celem szczegółowym o charakterze teoretycznym jest rekonstrukcja podstawowych wyznaczników historycznych, aksjologicznych i doktrynalnych tradycji ewangelikalnej. Szkoły, badane na potrzeby dysertacji, nie są neutralne światopoglądowo. Są bezpośrednio związane z określoną tradycją wyznaniową (rozdział trzeci).

Czwartym celem szczegółowym o charakterze teoretycznym jest odtworzenie i prezentacja – z perspektywy historycznej – wybranych organizacji oświatowych opierających się na tradycji ewangelikalnej. Badania w tym zakresie wpisane są z jednej strony w kontekst tradycji reformacyjnej, natomiast z drugiej – w prezentację wybranych projektów edukacyjnych z perspektywy historycznej i współczesnej (rozdział czwarty).

Piątym celem szczegółowym o charakterze empirycznym jest zrekonstruowanie kultury szkoły na przykładzie badań przeprowadzonych w pięciu egzemplarycznie dobranych szkołach

Wyniki przeprowadzonych badań dotyczą konkretnych szkół ewangelikalnych, przedstawione opinie i wnioski należy interpretować w kontekście tych szkół, a zebrane informacje są jedynie fragmentem zjawiska, pozwalają jednak na zaakcentowanie istniejących procesów.

Summary

Religious education as an element of school culture. A pedagogical study of the Evangelical tradition.

Keywords: religious education, school culture, Evangelicalism.

The dissertation is an attempt to expose several pedagogical categories: first of all, the school as a place of cultural socialization creating its own educational culture referring to a particular religious tradition, religious teaching and evangelical tradition. Thus, the dissertation fits into the problem fields of pedagogy of religion, school pedagogy, and theology of religious traditions. The main research goal of this dissertation is the identification of the determinants of school culture in non-public schooling institutions referring to the evangelical tradition, and in this context a comprehensive determination of the specificity of religious education in evangelical schools in Poland established after 1989 on the wave of social and economic changes taking place in the country.

Evangelical educational institutions do not take the form of denominational schools, they are rather a place of general education, taking into account the needs of families consisting in supplementing the education offered by the church and home. Evangelical schools do not constitute spaces reserved only for people who identify themselves with evangelicalism; they are open to everyone, however, due to their specificity, they require consent to the proposed values and ways of influence which are a part of the organization's culture.

Evangelical schools, often referred to as Christian schools, are usually more or less collaborative. They also make use of the resources of international organizations concerned with Christian education. There are also individual school collaborations with centers outside the country. A great achievement of Christian schools is their uninterrupted functioning, none of them has been closed, they are prosperous, have a good reputation among the inhabitants of the towns in which they are located. The culture of the schools emphasizes good teaching and learning. Educationally, the schools achieve very good academic results as evidenced by external examinations after grade 8, ranking in the eighth and ninth stanines. Special attention is paid to the teaching of foreign languages. The schools boast an intimate, safe atmosphere and a wide range of additional activities. They are managed by private individuals, associations and foundations.

The dissertation is primarily reconstructive and interpretative in nature, but is not limited to theoretical considerations; the final chapter contains a presentation of the results of qualitative empirical research conducted in educational institutions of evangelical provenance, in the aspect of school culture.

The doctoral thesis consists of five chapters pursuing simultaneously five specific research objectives. The first was to reconstruct the basic knowledge of religious education at school in the context of the pedagogical, religious and legal conditions of institutionalized religious instruction. School education is conditioned not only by the educational message declared in the programs, but also by what in pedagogy has been called school culture (chapter one).

The second specific objective of a theoretical nature is to reconstruct the discourse and state of research on school culture along with its organizational and educational functions. The realization of this theoretical objective is fundamental to the overall consideration. The pedagogical study of evangelical schools was grounded in an analysis of the general discourse on school culture (Chapter Two).

The third specific objective of a theoretical nature is to reconstruct the basic historical, axiological, and doctrinal determinants of the evangelical tradition. The schools examined for the dissertation are not worldview neutral. They are directly tied to a particular denominational tradition (Chapter Three).

The fourth specific goal of a theoretical character is the reconstruction and presentation - from a historical perspective - of selected educational organizations based on the evangelical tradition. The research in this area is, on the one hand, inscribed in the context of the Reformation tradition, and on the other hand, in the presentation of selected educational projects from a historical and contemporary perspective (chapter four).

The fifth specific empirical objective is to reconstruct the school culture on the example of research conducted in five sample schools

The results of the conducted research concern specific evangelical schools, the presented opinions and conclusions should be interpreted in the context of these schools, and the collected information is only a fragment of the phenomenon, but it allows to highlight the existing processes.